

// אפשרות של דיאלוג" – מבטיחה הכותרת בשער גיליונו האחרון של "עיון", שתוכנן במקור כמחזה וזה לפילוסופיה הדיאלוגית של מרטין בובר, במלאות 100 שנה לצאת ספרו עתיר ההשפעה "אני ואתה". אבל היוזמה של כתב העת לפילוסופיה התנגשה במציאות הפוליטית והביטחונית הסוערת והתפרסמה לבסוף בשלהי 2023 "בארץ כואבת, אלימה ומדממת", כפי שכותב העורך חגי כנען בפתח הדבר עם זאת, הוא מתעקש כי "בתקופה שבה אפשרויות

עיון: גיליון 72

עורך: חגי כנען.
הוצאת מאגנס
ומרכז ברגמן, 212
עמודים, 98 שקלים

הדיאלוג קרסו ונעלמו כמעט כליל מהמרחב הציבורי, נחיצות הדיון הפילוסופי חיונית ודחופה". המאמרים בגיליון מיטיבים לפרש את מורשתו של בובר ולנסח בעקבותיה הרהורים פילוסופיים המתמקדים בדיאלוג עם חזיונים, דיאלוג עם בינה מלאכותית, דיאלוג אסתטי בין האדם לטבע וגם דיאלוג בין שתי הוגות פמיניסטיות מרכזיות – סימון דה בובאר ולוס איריגארי. מעניין במיוחד מאמרו של דני רוה המנתח את הדיאלוג שנקטע בין בובר ובין מהטמה גנדי בסוף שנות ה-30, לאחר שהאחרון פירסם מאמר ובו דחה את תביעת היהודים לבית לאומי בארץ ישראל וקבע כי פלשתינה שייכת לערבים. גנדי גם קרא ליהודים באירופה להתנגד למשטר הנאצי בצורה לא אלימה, כפי שהוא עצמו נהג במאבקו נגד השלטון הבריטי בדרום אפריקה והודו. במכתב ששלח לו הטעים בובר כי גם הוא מצדד באי-אלימות, למעט במקרים חריגים שבהם היא לא אפקטיבית, כמו בגרמניה הנאצית. רוה מספר כי גנדי לא הגיב על המכתב וייתכן שלא קרא אותו אבל נכדו, הפילוסוף ההודי ראם צ'נדרה גנדי, ענה לימים לבובר בספר שהוציא ב-1984 ונקרא "אני הנני אתה".